

~~D. X. 92.~~

U. 68 (4.)

~~H. F. u. 68.~~

Emb. 11. 2. 6

Table des Ouvrages contenus dans ce Volume C.

1. Bazon. (J. A.) Eloge historique de l'université de Paris, latin, français, et avec des remarques
discours prononcé aux écoles de médecine le 11 8bre 1770.
2. Guerin. (F. M.) Mandatum ob recens natum Sereniss. Burgundiae Ducem.
3. Le Bel. (M. F.) Mandatum rectoris
4. Mandatum rectoris
5. Le Bel. (M. F.) Mandatum rectoris
6. id Mandatum rectoris
7. Hamelin. (P.) Mandatum rectoris.
8. id Mandatum rectoris
9. id Mandatum rectoris
10. Jacquin. (S.) Mandatum rectoris
11. id Mandatum rectoris
12. id Mandatum rectoris
13. Cogey. (F. M.) Mandatum rectoris ob dilatam Scholarum instaurationem.
14. Guerin. (F. M.) Mandatum rectoris
15. id Mandatum rectoris
16. id Mandatum rectoris
17. id Mandatum rectoris pro consecratione regis
18. Doussad. (Joan.) Panegyricus Ludovici magni obres hoc anno regni XLI praeclare gestas.
19. Broucher. (P.) Panegyricus Augustiss. Delphino dictus Lutetiae Parisiorum in collegio
Charomontano Ann. 1662.
20. Schoepflinius. (Jo. D.) Panegyricus Ludovico XY.
21. Crevier. (J. B. L.) Oratio in restitutam regis valetudinem habita in instauratione Scholarum
Collegii Dormano-Bellovacii. 1744.
22. Le Roy. (Chr.) Divi caroli magni, regis Francorum et Occidentalium imperatoris laudatio

23. Geoffroy (J. B.) De amore Patriae oratio.

24. Petit (Ludov.) Oratio de iis quae ad eloquentiam, tum sacri, tum profani codices
conferunt, praesidiis habitae =

25. Hauvilliers (J.) Ludovico victori moderato oratio.

26. Manque

27. Geoffroy (J. B.) Ex bello quod anno proxime elapso gestum est, gerendi hoc anno belli
quale omen repeti possit Oratio.

28. De Palmeus Pœ Estampe iconologique en forme de Médaille, dont le type représente le
es fils Des intéressement dessinée et gravée par J. J. Pasquier avec la
description de cette estampe.

29. Leroy (Chr.) Quantum litteris debeat virtus oratio.

29bis id Quo potissimum in instituendis pueris sublevari possit magistrorum
labor. Oratio.

30. Geoffroy (J. B.) Augustis parentibus Delphino et Delphinae gratulatio.

31 Manque

32. Kaltor (Ant.) Oratio habita in instauratione Scholarum collegii Dormano. Bellovaci.

33. Geoffroy (J. B.) Quo loco inter cives vir litteratus habendus sit oratio.

34. Le Beau (J. L.) De pace oratio gratulatoria.

35. Kaltor (Ant.) Oratio funebris Mariae Polonorum regis filiae, Gallorum reginae.

36. Xaupi (Joseph.) Discours latin prononcé par = officia à la procession du recteur de
l'université, dans l'Eglise de l'abbaye royale de St Antoine avec la
traduction

37. Lacquin (Et.) Discours prononcé le jour de la procession de l'université, à l'occasion
de la Profession de Madame Louise Marie de France (latin français)

38. Xaupi (Jos.) Compliment fait par = au nom de la compagnie à M^r de La Roche-
aymond au sujet de sa nomination à la chaire des bénéfices 1771.

38bis Guerin (P. N.) Mandatum rectoris. Praemium eloquentiae latinae

- 39 Mauduit (F) *Utrum Vulgo plebeciorum Liberos humanioribus litteris excoli oporteat Oratio.*
- 40 Nauvilliers (J.F) *Ludovico XV regi Galliarum dilectissimo Laudatio funebris*
- 41 *Ad Supremum Senatum gratulatio post reditum habita universitatis nomine*
42. Walter (Ant) *Oratio habita in instauratione Scholarum collegii Dormano-Pellovaci*

UNIVERSITÉS DE PARIS
BIBLIOTHÈQUE DE LA SORBONNE

13, RUE DE LA SORBONNE - 75257 PARIS CEDEX 05
TEL : 01 40 46 30 27 - FAX : 01 40 46 30 44

Inv.

SIGB

Sib11

SU

Cote

U 68 in-4

1153802502

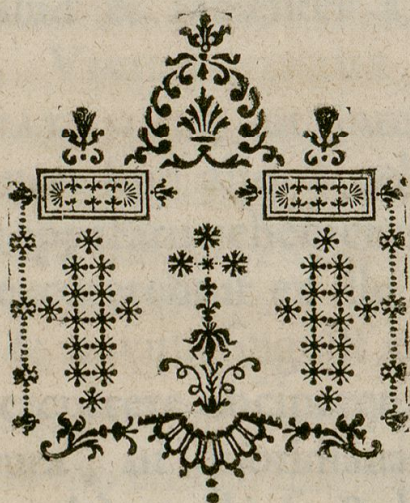
32
O R A T I O
H A B I T A,
IN INSTAURATIONE SCHOLARUM
COLLEGII
DORMANO-BELLOVACI

Die Octobris septimâ, Anni 1754.

A B

A N T O N I O M A L T O R,

In eodem Collegio Humanitatis Professore.

P A R I S I I S.

M D C C L V.

ORATIO

HABITA

IN INSTITUTIONE SCHOLARUM

COLLEGII

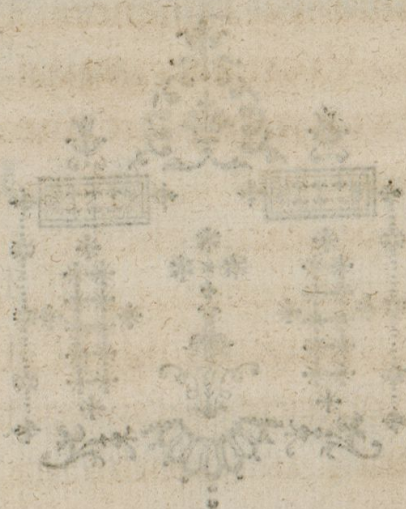
DORMANO BELLOVACI

De Obsequio Pothami, Anni 1774.

A B

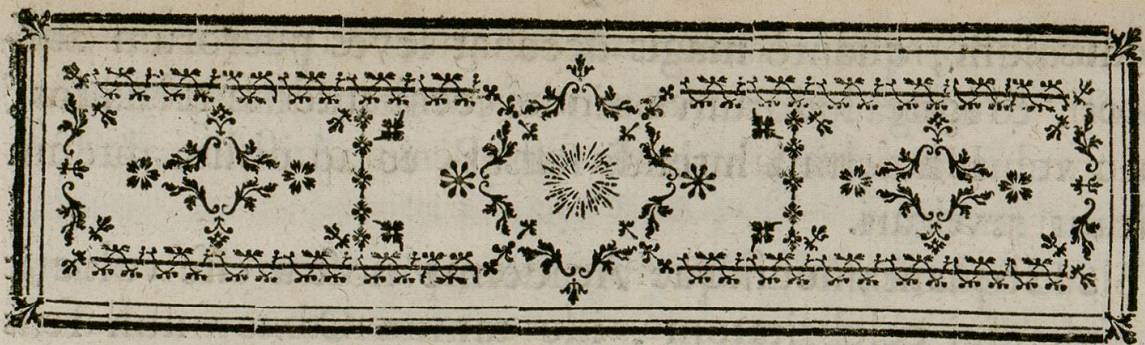
ANTONIO MALTONI

In eodem Collegio Illustranda Pothami.

PARISIIS

MDCCCLV

ORATIO

HABITA IN INSTAURATIONE SCHOLARUM

COLLEGI

DORMANO-BELLOVACI.

Die Octobris septimâ , Anni 1754.

RECTÈ illud & sapienter à Majoribus nostris constitutum est , VIGILANTISSIME GYMNASIARCHA , AUDITORES ORNATISSIMI , ut intermissus aliquandiù Scholarum ordo non sine aliquâ celebritate & pompâ repeteretur , cujus apparatu vehementiùs percussæ mentes adolescentium , excuterentur ex illo quasi somno veterinoque feriarum , & novum singulis annis stadium , novâ cum alacritate percurrere inciperent. Ea enim est humani ingenii natura , ut quotidiana negligat , raris & inusitatis moveatur ; ità ut ad ipsa Religionis munera , ad præstandum Omnipotenti Deo eidemque optimo Parenti debitæ pietatis officium , homines splendidiore cultu , & multiplici cæremoniarum majestate alliciendi fuerint. Quod si viris ipsis adhibendum fuit tædii satietatisque

A

remedium, quantò magis decebat leves puerorum animos, & longâ ludorum otiiq̃ue consuetudine relaxatos, hâc veluti machinâ intendi rursus, & ad oblita dudum studia revocari.

Sed quantamcumque Academia nostra esse voluerit hujus diei celebritatem, ille tamen Orator non satis respondere sapientissimæ Matris consiliis mihi videretur, qui suæ potiùs famæ, quàm puerorum utilitati consulens, splendidius argumentum, neglecto fructuosiore, affectaret. Novi etenim hodiernam orationem non postulari à Magistris, nisi solitæ prælectionis loco, docendosque hodiè Juvenes majore cum apparatu, sed tamen docendos. Novi tot viros doctrinâ præstantes, quorum plerique labores omnes, vitamque suam instituendæ Juventutis quasi consecrarunt, non huc profectò confluxisse, ut inani verborum splendore & artificioso orationis ornatu delectarentur, sed ut oratorem, vobis, ô Juvenes, præcepta utilia daturum, suo adjuvarent testimonio, excitarent in vobis exemplo suo amorem litterarum, Scholasque vestras suâ frequentia cohonestarent.

Ità est, inquam, Optimi Adolescentes. Ardemus omnes incredibili studio vestri; eaque nobis una cura est, ut vos ex his Scholis, quàm plurimis rebus auctos, ornatosque dimittamus. Qualem igitur esse dolorem nostrum arbitramini, cum non paucos ex vobis videmus, Poëticas Fabulas, magnam litterarum & rectæ institutionis partem, non modò non eâ quâ deberent cupiditate arripere, sed fastidire omninò ac respuere! Quò nobis, inquiunt, tot ineptias? Quò nobis istas nugas, aniliumque commenta Fabularum? His vocibus, quas vel nimium sæpè audiavi, respondere hodiè in animo est, Optimi

Adolescentes, & breviter ostendere, primùm sub illis nugis plerùmque reconditam latère maximam utilitatem; deindè, etiamsi meræ nugæ fuerint, esse tamen cur sine damno ac dedecore negligi non possint: quæ duo cùm demonstravero, nemo, ut opinor, erit tam iniquus Poëticiis Fabulis, qui non suis querelis satis esse factum fateatur.

At vos, Auditores Ornatissimi, quorum doctrina singularis, quorum prudentia meâ laude major, ea omnia quæ sum dicturus jam dudum præsentit, & longè meliùs, quàm à me dici poterunt, intelligit, sustinete cum bonâ veniâ Oratorem non nova, non magnifica, non longè quæsita, sed vera, sed utilia, sed temporis locoque convenientia proferentem, & pro virili parte conantem, vestro exemplo, Juvenum studiis inservire.

P A R S P R I M A.

MULTA de Diis deque hominum origine falsa & absurda veteres Poëtas protulisse nemo sanus negaverit. Saturnum, pactis cum fratre fœderibus, raptos materno ab ubere filios vorantem; postea deceptum conjugis dolo, pro pueris involutos pannis lapides avido ore deglutientem; jussos Corybantes ære acuto Dei auribus obstrepere, ne pueri Jovis vagitus Idæis ab antris exaudiret; Deorum jurgia & rixas, pugnas & vulnera, scelera etiam & fœdas libidines, cæteraque à Numinis dignitate quàm longissimè abhorrentia; hæc omnia rideamus licet, qui Christianæ Religionis face collustrati, neque imbecillitate nostrâ metimur omnipotentis vires, nec mendacio capi posse credimus Autorem veritatis, nec virtutis omnis fontem, vitiorum nostrorum labe aspergimus.

Ne tamen ex istis deliramentis veteres omninò æstima-
veritis. Et illis aliquandò de summo Numine magna
sentire datum est. Cernite quantâ cum majestate suum
nobis Jovem exhibeant. Alto ex Olympo despicit homi-
num labores : Regum populorumque fata habet sub
pedibus ; dumque ingentibus animis & magno irarum
æstu numerosi exercitus concurrunt , ipse placidus , utro-
rumque fortem æquâ lance perpendens , his victoriam ,
illis fugam immittit atramque formidinem. Ne nimium ,
aut corporis , aut animi bonis homines superbiant. Ille &
robur membris , & pectori virtutem infundit , & Sa-
pientium consilia eludens , bonam mentem cui placet
largitur , cui placet adimit. Ille vibrat ex oculis fulgura ,
superat voce tonitruï fragorem , uno nutu cœlum , terras ,
æquora concutit.

Hanc nobis exhibent Poëtæ, sub Jovis nomine , Divinæ
virtutis imaginem , ipsâ quidem re longè minorem , sed
tamen , ut est vulgaris hominum captus , magnificam ,
& quæ sensus nostros , heu ! nimium mentibus imperantes ,
vi suâ & colorum fulgore percellat. Quid igitur ? An quia
multa falsa sunt in Poëtis , ideò vera quoque negligemus ,
cùm præsertim tam facilè secerni possint ? An pretiosa
vilibus admixta repudiabimus ? An puri luminis marga-
ritam idcirco tollere fastidiemus , quod è sterquilinio
fulgeat ?

Atque equidem non dubitarem abjicere Fabulas , &
vos ab earum studio summâ contentione avocare , si quod
periculum importare possent Religioni vestræ , si timen-
dum esset , ne veterum ritus semel edocti , veri Numinis
cultum negligeretis , & æterno rerum omnium Autori
præponeretis fictitios Deos. Verum nihil est cur quib-

quam ejusmodi periculum reformidet. Gaudet conferri commentis hominum vera Religio, & quasi ex oppositis tenebris magis elucescit. Fugate igitur, ô Juvenes, obrepentem animis sub pietatis umbrâ segnitiam, & sine ullo metu fruimini bonis Fabularum, quæ profectò expectatione majora & ampliora reperietis.

Etenim qui veterum Poëtarum libros curiosius inspiciet, neque in duro nucis cortice hærebit, sed ipsum nucleum vestigare & eruere volet, is ultrò fatebitur non esse tantoperè exprobrandam illis absurditatem. Nam si prima frons rerum sola spectanda est, quid insulsius, quid absurdius Æsopice Fabellis? Tune aliquandò Ranas Regem postulasse credis? Aut à Formicâ Cicadam petiisse frumentum mutuum? Aut quercum viribus & proceritate ferocem junco palustri insultasse? Cur ergò utilissimas esse Æsopi Fabellas fatentur omnes? Quia scilicet sub illo mendaciorum velo latent præcepta Sapientiæ, tantò certius profutura, quantò longius absunt à censorio supercilio, & severam præcipientis frontem jocosâ ridentis larvâ dissimulant. Quid igitur de Fabulis heroicis dicemus, quæ non modò præcepta morum nobis exhibent, sed rerum naturalium causas & prisicarum ætatum memoriam? Neque ego ita ineptus sum Fabularum admirator, ut in singulis earum verbis latere putem aliquod quasi mysterium; sed hoc dico, plerisque veterum figmentis, aut utilia vitæ monita, aut naturæ leges, aut rerum gestarum monumenta, contineri.

Ac primò quidem, antequàm inventa esset ars illa mirabilis, neque satis unquam laudata, quæ sistit, ut ita dicam, verba fugacia, & in levi chartâ pingit hominum sensus, annales mundi paucis carminibus continebantur,

quæ memori mente faciliùs infixæ , servatæ fideliùs , & multorum ore sæpè decantatæ heroum laudes propagabant. Itaque virorum illustrium facta , non nudo & simplici stilo , sed ornamentis Poëseos , hoc est Fabulis , decorata , celebrabantur. Non potentem apud Iberos tyrannum tribus regnis exuerat Hercules , sed tergemini Geryonis corpus triplici letho straverat. Non Dædalus instantes Minois naves fugâ præverterat , additis , arte novâ , remigio velis ; sed evolaverat è carcere , ceratis alis per auras libratus. Non silvestrem turbam Amphion blandis eloquii viribus ad condendam urbem exciverat ; sed ipsi lapides Thebanam in arcem convenerant , canoris fidibus & vocis modulamine allecti. Quid multa , Auditores ? Quot Fabulas , totidem ferè invenietis monumenta præci temporis , digna sanè curis hominum litteratorum.

Jam illud quantum est , quàm pretiosum Religioni vestræ debet videri , quòd Fabulæ , & Gigantes & diluvium fuisse testantur , & omne hominum genus ab uno duxisse originem , & alia non pauca , quæ nobis levissima quorundam ingeniorum temeritas velut falsa & absurda objicere audet ! Quæ quidem omnia scio satis esse ipsâ sacrorum Codicum autoritate demonstrata : sed tamen est unde sibi gratulari possit homo Christianus , cùm earum rerum memoriam remansisse videt , vel apud hostes suæ Religionis infensissimos.

Quod dixi , etiam ad naturæ cognitionem pertinere quarundam Fabularum argumenta , profectò non hîc à me expectatur , ut ostendam rectè servatas in Fabulis Kepleri leges , ut Cartesii Newtonique litem ex earum placitis dirimam. Rerum quidem causas , sed Poëticas ,

Poëtæ tradunt. Unum afferre liceat exemplum, Auditores. Olim infelix Calisto, Junoni invisa quòd Jovi nimium placuisset, in ursam mutata fuerat, laudatque quondam vultus deformibus fetis horrebant. At indignos Nymphæ labores misertus Jupiter, ipsam cum Arcade filio in Olympum sustulit. Tunc indignata Jovis conjux quòd pellici profuisset sæviendo, quòdque fulgeret in cœlo sideribus admixta, quam in silvis latere inter feras jusserrat, supplex rogavit æquoris Deos, ut saltem novum fidus suis gurgitibus prohiberent. Itaque etiamnum Arctos Oceani fluctibus nunquam tingitur.

Quis esse possit talium causarum usus quæritis? Primum, delectamur legendo, quod per se, ni fallor, est aliquid: deindè si minùs veram rei causam, certè rem ipsam pueri docentur. Scilicet nemo erat inter pueros nostros, qui nesciret Arcton nunquam occidere?

Verùm uberrimus Fabularum fructus & virtus præcipua rectè informandis moribus continetur. Ubique in illis occurrit quod nos utilitèr moneat. Quis diram Tantali medias inter undas sitim audiens, non statim miserrimam avari conditionem agnoscit, & agnitam refugit? Quis non timet de ignotis artibus judicare, cùm Midæ regis Asininas aures recordatur? Quis non cavendum fatetur à nimio amore sui, cùm Narcissum aspicit, in fontis margine, defixis in propriâ imagine oculis, contabescentem? Quis denique non horret immundas libidines, cùm eos qui Circes pocula, vel primis labris attigerunt, repentè in porcos ex hominibus mutatos videt? Fortassè vos etiam aliquandò, ô Juvenes, blandâ voce, vultuque hilari ad sua gaudia Voluptas invitabit. Ah miseri! quæ vis eripiet vitam vestram ex hujus Sirenis

insidiis & horrendâ crudelitate? Fugite, Ulyssis exemplo edocti, fugite; & aures multâ cerâ inter fugiendum obturate. Hæc una salutis via est. Periiit quisquîs aurem vocanti præbuit.

Sic Fabulæ norunt salubribus exemplis vitam instruere, & ludendo, recti bonique amorem mentibus instillare. Multa quidem de virtute differunt & veterum Philosophorum libri; urgent insectanturque vitia; coercere contendunt quasi injecto fræno impetus cupiditatum; obijciunt peccantibus deformitatem flagitiorum, & ab invitis frontibus ruborem exprimunt: itaque eos vera declamare fatemur omnes. Quantò Fabulæ sapientiùs! quæ falsa dicunt, ut velit unusquisque sibi vera dicere: Non obtrudunt ingratis & nolentibus odiosa præcepta; sed sapientiæ fructus, ut amemus eruere, consultò recondunt: Non homines injectâ manu à vitiis retrahunt; sed faciunt ut ipsi sese ad virtutem hortentur. Norunt quippe alienis consiliis repugnare humana ingenia, suis obsequi. Per me tamen licet, docta illa & austerâ sapientia viris aptior judicetur; hæc certè puerorum Philosophia debet vocari. Etenim tenerum os pueri Fabulæ figurant: Fabulæ rude ingenium expolire incipiunt, & ignaris adhuc rerum omnium primum infundunt saporem humanitatis. Adsidebunt illæ tuis cunis, REGALIS INFANS, ô spes Galliæ dulcissima, nostræ felicitatis alterum pignus; blanditiæque & curas suas inter te Fratremque suavissimum dividunt. Et primò quidem tenellæ ætatis otium oblectabunt; deinde in animis vestris excitabunt antiquitatis & litterarum studium, & quæ virtutum semina è fœcundâ tor heroum stirpe hausistis, heroum suorum exemplis & laudibus fovebunt. Mox vigor ille patrius, nutritus, ut ita dicam

dīcam, Fabularum lacte, & prīscorum vatū cantibus excitatus, sese in utroque maturis annis exeret, eaque dabit sui specimina, quæ fīctis ornamentis decorare neque cūrent neque valeant sequentis ævi scriptores. Stupebunt præsentes; invita credet posteritas. Sic Fabulis altricibus pueritiæ vestræ, largo cum fœnore beneficia sua rependetis, dum ea quæ referunt heroicæ virtutis miracula, ab absurditatis crimine vindicabitis. Spondent hæc, non auguria quædam, non vanâ superstitione servati astrorum motus, sed insita vis Borbonio sanguini, & effusa in Augustos Infantes Avi Parentisque cura. Quid enim efficere non poterit felix indoles, inter illas nutrita manus, quæ semper victrices, hostem armis domitum benefactis etiam domare gaudent!

Interea vos, ô Juvenes, quorum ætas illorum ætati propior, gemino faventis Dei munere diutius fruatur, quamquàm in tantò minori gradu positi, pro viribus quisque vestris incumbite, ut & vos publicæ rei prodesse possitis. Non omnes manus gerendo sceptro natæ sunt. Ille ipse cujus ortu recenti tota latè Gallia exultat, licet Regali fastigio proximus, solium tamen ascendere nunquam cupiet. Jam illum à primis annis Fabulæ docebunt, non solis Regibus gloriæ fructum & immortale decus esse propositum, magnumque Herculem, parendo alterius imperiis & jussos labores præstando, meritis ad Cœlum pervenisse. Docebunt vos quoque, non bellis modò & triumphis, sed doctrinâ etiam & placidis artibus eximium nomen parari. Orphei laudem nulla unquam sæculorum series obscurabit. Æsculapium ars sua adscripsit Deorum ordinibus: neque tam Regiâ maiestate Nestor innotuit, quàm eloquentiâ illâ, quæ melle dulcior ex ore

senis fluebat. Ne Dædali quidem laudes posteritas tacebit, aut tuas, Divine Juvenis, cujus manus præter ætatem ingeniosa, perpetuos dentes stridenti laminæ incidit, usumque ferræ reperit: & si quid de nostro quoque munere loqui fas est, quamdiù labentur cœlo sidera, tamdiù in arce poli mediâ Chiron ille fulgebit, cujus curis Pelidæ pueritia fuerat instituta. Patet omnibus aperta ad immortalitatem via, quicumque suis laboribus humanum genus juvare contendunt. Sed frustra optaverit aliquis prodesse hominum societati, nisi pectus instruxerit sapientiæ præceptis, ingeniumque liberalibus disciplinis excoluerit. Igitur Fabulis animum advertite, aut potius colloquentem vobiscum per Fabulas, & sese ætati vestræ accommodantem, sapientiæ vocem audite. Jam enim profectò agnoscitis, sub illis, quæ videbantur, nugis latere sensum altissimum & magno cum fructu eruendum. Nunc ostendendum est etiamsi mera anilis stultitiæ deliria fuerint, tamen operæ pretium esse facturum, qui istud, quidquid est, didicerit.

S E C U N D A P A R S.

RECONDITA sub Poëtarum commentis vera multa & utilia protuli, & plura facile proferre potuissem. Sed Fabularum osoribus, ne qua calumniandi supersit occasio, nostro jure spontè cedamus. Faciant nihil in illis esse pulchrum & admirabile, per me licet. Quin majus aliquid ipsis largiar: vos, Auditores Ornatissimi, quousque progredi non metuum videte: etiamsi in Fabulis absurdissima, qualia multa sunt, forent omnia, sic quoque eas contenderem esse cognoscendas: contenderem,

inquam, & altâ voce, ut omnis me, si fieri posset, hominum cœtus audiret, itâ clamarem: Mortales miseri, quorum oculi tam propinqua non vident, de tam longinquis audent judicare! temeraria gens, cui cum tantâ imbecillitate tam projecta confidentia est! Icari dementes, qui ceratis alis ad ipsum solem iter affectare audetis! adeste; recognoscite deliramenta patrum vestrorum, stultitiamque vestri generis incredibilem, & ex istis monumentis discite quid humanæ mentes sibi relictæ efficere possint. Hæc tam portentosa opinionum congeries per longa sæcula populorum omnium sapientia fuit. Hoc humani ingenii vis de naturâ Numinis excogitaverat. His Deorum monstris immenso sumptu fana extruebant, cædebant hostias, ipsos sese devovebant. An vos acutiores majoribus vestris & ex alio luto eductos arbitramini? Romanos ne illos & Græcos, omnium artium Autores & Magistros, quorum cæteris in rebus ingenium miramur, præ vobis hebetes & tardos fuisse creditis? Qui quantò de naturâ Dei turpiùs erraverunt, tantò vos de naturâ vestrâ veriora docent & meliora. Legite itaque illorum Fabulas; & quotiescumque animus innatæ temeritatis vitio suis viribus majora tentabit, & sese veri arbitrum constituet, cogitet unusquisque illas se quas ridet Deorum larvas veneraturum fuisse, & fustum ante aras pronovultu, voce suplici, ligno inutili vota facturum, nisi à tantis tenebris sola eum Dei benignitas eripuisset.

Atque hæc quidem utilitas, ex Fabularum absurditate capienda, facit ut nemo Christianus eas aspernari debeat. Quid si tantum esse earumdem usum consensus omnium ætatum voluit, ut nemini litterato, verè dicam, nemini ingenuo, liceat ignorare res tot scriptis, tot monumentis celebratas?

Etenim videntur in hoc incubuisse certatim pulcherrimæ artes & à veteribus felicissimè cultæ Pictura & Poësis, ut perpetuam Fabularum memoriam facerent, Deosque suos immortalitati mortales consecrarent. Quos fingebat Poësis, Pictura colendos exhibebat; hæc oculis, illa auribus ingerebat Cœlicolarum imaginem; altera cantibus & jucunditate numerorum, altera venustate operis, eximiâque formæ pulchritudine alliciebat. Ibat Phidias ad litterarum Doctores, & auditis Homeri versibus, concipiebat animo speciem illam majestatemque vultûs, quæ Deorum regem deceret. Prodebant undique ab artificum solerti manu, nunc ære, nunc saxo, nunc levi telâ & liquidis coloribus pulcherrimæ effigies, quibus templa, ædes, porticus, Theatra etiam & fora replebantur. Nec magis illas ob meritum Deorum, quàm Deos ob illarum pulchritudinem plebes colebat. Itaque plurimæ vixerunt numinibus suis superstites, & quidem tamdiù dum barbaræ gentes & omni barbarie sævior ignorantia grassata est, delituerunt illæ nullâ re magis quàm tenebris & oblivione tutæ. Postquàm affulsit aura felicior, & homines dudum immerssi caligine profundâ, cœpti sunt quasi luce quâdam artium litterarumque recreari, tunc, deterso situ, quæ jacebant humi signa egregia certatim erigebantur & pristino nitori reddita mirantes oculos detinebant.

Nec intra otiosam admirationem steterunt præclara ingenia; sed præstantissimi quique pulchrâ laudum cupiditate succensi & feliciter æmuli, dum contemplantur veterum miracula, & ipsi quod posteritas miraretur effecerunt. Ex illo loca publica, regum procerumque ædes ornari fictis ad veterum exemplar imaginibus; undique

nitere æra molliter fusa in formam Deorum , & inter
delicias hortorum viridesque lucos spirare heroum vultus
gelido sub marmore. Nec minùs privatis in domibus
figmenta Poëtarum vel acu vel penicillo adumbrata
proponi. Itaque quò quò te vertas Fabularum argumen-
ta vides , nunc Charites , nunc Musas , nunc Bacchi
currus , nunc labores Herculis. Hinc surgere videtur urbs
nova cunctis olim admiranda gentibus , quam Dii cœlestes
duo pignore quisque suo vindicant. Tridentem potenti
dextrâ vibrat Neptunus : statim percussâ tellure exilit
equus fremens ; & jam illum arrectis auribus quassatâque
jubâ haurire putes strepitus armorum & hostem hinnitibus
provocare. At Pallas hastâ leviter humum stringens , oli-
vam elicit jam baccis gravidam , felicesque ramos pignus
& decus pacis. Gratulatur Minervæ Deorum cœtus.

Inde perfidis hostibus & suo confisis numero Perseus
ora Medusæ objicit. Illi diriguere protinùs , saxum occupat
frustrâ clamare conantes , luridus in exanguis vultu pavor
eminet.

Parte ex aliâ sævit Achilles injuriæ impatiens ; vivunt
inani in tabulâ ingentes irarum æstus , vivunt minæ &
effera rabies. Jamque vadentem stricto in Attidem gladio
Pallas comâ prehensum detinet , paulatim furorem mul-
cens. Illum indignantem aspicias , & instar commoti
maris , etiam dum placatur , horrendum.

Ad hæc tanta tamque jucunda spectacula nisi eruditos
oculos attuleritis , quo pudore afficiemini , Optimi Ado-
lescentes ! Fingite animo rusticum Regia tecta ingres-
sum , & defixis in tot divitias oculis ore hiulco obstu-
pescentem. Nihil ille in picturis pulchrius eo quo inclu-
duntur auro existimat , nihil in signis ipso marmore aut

ære pretiosius. Placet ne vobis ad illud exemplum tam egregiis artibus frui? Atqui hoc omnibus qui Fabulas neglexerint est subeundum dedecus. Quod si quis dum timet expers omnis liberalis disciplinæ & ingenuæ institutionis videri, aliquid de tabulæ argumento mutire audeat, qui risus illum, Deus bone! qui audientium cachinni manent, cum immolandam Iphigeniam intuens, Calchantem Abrahamo mutabit, Dianam Angelo, neque tantum pudendam utriusque rei ignorationem, sed temeritatem quoque & arrogantiam ipse suam prodere cogetur!

Verum esto: non erit tam ineptus Adolefcens, ut de rebus ignotis temerè loquatur, neque committet ut alios inscitiae suae testes habeat: Quid? An ipse sibi fucum facere poterit? Neque id nunc queror quod spontè se maximam voluptate fraudat, quam ex iis rebus perciperet. Careat sanè æquo animo tantam jucunditatem, si sine acerrimo dolore ignominiæque potest. Sed quid molestius est, quam quocumque eas, in omnibus tectis, in omnibus cubiculis offendere tanquam in statione positos, qui tibi ignaviam inscitiamque exprobrent, qui te arguant ne primis quidem litteris imbutum doctrinæque puerili? Hæc autem est ejus qui Fabulas ignorat conditio. Quot signa, quot tabulas pictas conspicit, totidem videt paratos accusatores socordiae suae, quos, cum cupiat, neque declinare potest, neque refellere. Quod cum ita sit, Optimi Adolefcenses, quis sanus illud discere dedignabitur, quo neglecto nullam domum, ne paternam quidem, sine pudore ingredi possit?

Sed usus Fabularum, quantumlibet absurdae judicentur, non tamen solo concluditur Pictorum artificio.

Alia sunt earum monumenta, longè majora & clariora, atque, ut Flaccus vester ait, *perenniora ære, & regali situ Pyramidum altiora*. Etenim metalla durissima carpuntur tamen, ut ita dicam, edacis ævi dentibus, & assiduo usu atteruntur. Laus Poëtarum crescit etiam cum tempore, maximumque ab annis decus accipit, clara semper & recens. Jam illa Ægypti miracula, montes illi lapidum, quos innumerabiles manus & immensæ multorum Tyrannorum opes diù molitæ extruxerunt, licet arduam frontem tollere dicantur ad sidera, vix tamen conspiciunt vicinis urbibus verticem ostentant. At quæ trophæa Achilli Mæonides, Æneæ Virgilius statuerunt, omnium undique populorum oculos in se convertunt. Tu porrò, Juvenis, ea quæ totus orbis admiratur, solus negliges? Solus ignorabis sacrorum ingeniorum opera? Et illos omnis elegantiae doctrinaeque Thesauros soli tibi clausos esse patieris? Etenim, ne quis fortè sibi blandiatur, una per Fabulas via patet ad Poëtarum intelligentiam. Quod si demonstrationibus meis indigeret, planum esset invictis argumentis ostendere: sed Fabulas esse quasi vitam Poëseos, eamque figmentis ali, nemo est qui ignoret. Quid igitur illi futurum est, qui ad libros Poëtarum sine illâ face audebit accedere? Cæcutiet profectò quasi in obscuris deprehensus tenebris, & in singulis versibus ignarus rerum hærebit. Quid Oratores loquar, quid Historiæ Scriptores, quid morum sapientiaeque Magistros? Tullius cum Verrem vocat Cyclopem alterum multò importuniorem; cum iterum versari dicit in freto Siculo infestiorē nautis Charybdim, & Scyllam longè pluribus & majoribus, quàm olim, succinctam canibus, ad eos ne loqui putandus est, qui Fabulas ignorant? Et ne in rebus

manifestis argumenta congeram, quàm multa sunt in Herodoto, Platone, Plutarcho, imò in Libris veterum omnibus, quæ sine Fabularum cognitione nemo intelligat?

At fortasse scripta recentiorum licebit inoffenso pede percurrere. Age, elige quem malueris nostrorum Poëtarum. Ubique veterum Fabularum memoriam, ubique Atrei immanitatem, Orestis furores, Cadmæ domûs luctuosa fata reperies. Quid? quòd in colloquiis, in omni vitæ consuetudine, multus est de Fabulis sermo; vel potius ipsæ Fabulæ quasi sermo & lingua communis factæ sunt ingenuorum omnium, & eorum qui litteras aliquas degustarunt; ita ut hospes in mediâ patriâ & peregrinus videri possit, qui in hominum cœtum ignarus Fabularum venerit.

Et sanè si vobis illarum cognitio aliquid grave & arduum videretur, tamen, ut tantum dedecus propulsare possetis, nullus labor esset recusandus; verùm nihil est facilius nihil jucundius. Neque enim postulamus à vobis, Optimi Adolescentes, ut studium Fabularum amplectamini quorumdam hominum more, qui semper in minutissimis rebus occupati, nihil videre volunt, nisi quod cæterorum omnium aciem fugiat; qui contemnunt obvia, fugientia consectantur; qui rosas negligunt, spinas ubique vestigant, neque eas inveniunt in rebus ipsis, sed afferunt. Illos homines videas incubantes libris, non his nimium vulgaribus Homero, Hesiodo, aut alicui Poëtarum elegantiorum; Opuscula sunt hæc, non justæ molis opera, libelluli tennes, nec satis digni qui detineant eruditos oculos in ponderosis voluminibus exercitatos. Videas etiam affixos æruginoso numismati, exesa figuræ
veteris

veteris vestigia persequentes ; si fortè aliquid inauditum ,
 barbam Apollini , aut alas Baccho additas , inveniant.
 Jam quanta laboris accessio , si quis sistrum aliquod , aut
 Pantheum sigillum nuper eruerit ! Concurfant protinùs ,
 perquirunt chartas in pulvere Bibliothecarum jacentes.
 Indè aut rixantur invicem , aut scribunt in utramque
 sententiam copiosè , & posteaquàm dixerunt quidquid
 dici potest , etiam ea edisserunt , quæ dici potuissent , si
 paulò aliud , ac non tale , repertum fuisset monumentum.
 Itaque viri doctissimi nihil quod ad Fabulas pertinet igno-
 rant : planè sciunt quæ fuerit Hecubæ mater , quæ nu-
 trix Priami , utram Veneris manum , dextramne an
 sinistram , Diomedis hasta læserit. Gaudeant illi stupendæ
 eruditionis famâ , & omnibus inaudita , quoniam hoc illis
 placet , semper inveniant. Sed à vobis , ut dixi , Juvenes ,
 scientiam tanto sudore venalem nemo postulabit. Satis
 erit si præcipua quæque & maximè vulgata tenueritis , &
 eò usque in Fabularum cognitione fueritis progressi , ut
 neque indocti & agrestes videamini , neque careatis Sa-
 pientiæ præceptis , quæ plurima sub Fabularum involucris
 latère ostendimus.

FINIS.

